

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania T. Sp. z o.o. w B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
z udziałem zainteresowanych: J.D., Z.P., P.G., M.K., M.P.
o ustalenie podlegania polskiemu ustawodawstwu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6
listopada 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od T. Spółka z o.o. w B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 lipca 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację T. Sp. z o.o. w B. od wyroku Sądu Okręgowego w J. z dnia 13 września 2017 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przy udziale J.D., Z.P., P.G., M.K., M.P. o ustalenie podlegania polskiemu ustawodawstwu. Spór w sprawie powstał na kanwie ustalenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, że pracownicy spółki T. w okresach wskazanych w decyzjach nie podlegają polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego oraz „unieważnienia” poprzednio wydanych decyzji A1 stwierdzających podleganie

polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresach wykonywania pracy przez ubezpieczonych w ramach delegowania do Belgii.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego niezależnie od okresu, na jaki zostały wydane decyzje, weryfikacja i ewentualne ponowne ustalenie ustawodawstwa właściwego jest niezbędne, jeżeli pojawią się nowe okoliczności lub nastąpi zmiana w sytuacji osób ubiegających się o wydanie formularza A1. Samo ustalenie zatem ustawodawstwa właściwego, a nawet wystawienie dokumentów poświadczających stosowanie danego ustawodawstwa - formularz A1 - nie przesądza o tym, że nie mogą być zgłoszone wątpliwości w trybie art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009. Sąd zauważył, że w rozpoznawanej sprawie to instytucja belgijska, mając wątpliwości co do prowadzenia przez spółkę T. znacznej działalności na terenie Polski, zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a więc do instytucji która wydała zaświadczenie A1, z wnioskiem o ponowne zbadanie zasadności jego poświadczenia. Strona pozwana przeprowadziła kontrolę, której wynik potwierdził fakt podania przez spółkę nieprawdziwych informacji i wobec tego zaświadczenie zostało unieważnione w trybie art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego skarżąca spółka błędnie interpretuje przepisy dotyczące konieczności przeprowadzania procedury dialogu i koncyliacji ze stroną belgijską. Wymóg wyczerpania przez instytucje ubezpieczeniowe dwóch państw członkowskich, w jakich ubezpieczeni wykonują pracę rodzącą obowiązek ubezpieczenia, procedury dotyczącej stosowania art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 istnieje jedynie wówczas, gdy instytucje te mają wątpliwości co do tego, które ustawodawstwo jest właściwe. Tylko wtedy konieczne jest wydanie w tym przedmiocie decyzji tymczasowej. W przeciwnym razie jest to bezprzedmiotowe. Wobec tego, w ocenie Sądu Apelacyjnego, organ rentowy wydał prawidłowe decyzje, stwierdzające (inaczej niż wcześniej wydane poświadczenia A1), że delegowani pracownicy skarżącej spółki nie podlegają ubezpieczeniom społecznym na terenie Polski i unieważnił wydane wcześniej zaświadczenia A1.

Skargę kasacyjną oparto na: rażącym naruszeniu przepisów procedowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 467 § 4 k.p.c. w zw. z art. 467 § 2 k.p.c., art. 468 k.p.c., art. 471 k.p.c., art. 477¹³ k.p.c. z zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw.

z art. 207 k.p.c., art. 217 k.p.c., art. 229 k.p.c., art. 230 k.p.c., art. 3 k.p.c., art. 5 k.p.c., art. 244 k.p.c., art. 5 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w zw. z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; rażącym naruszeniu przepisów prawa, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 5, art. 16 w zw. z art. 14 i 15 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w zw. z decyzją nr A1 z dnia 13 czerwca 2009 r. w zw. z art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; rażącym naruszeniu ust. 6 decyzji A1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w zw. z art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w zw. z art. 11 ust. 1 i 3 lit. a, art. 12 ust. 1, art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, art. 10 Traktatu EU, art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; rażącym naruszeniu przepisów prawa materialnego: art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 oraz Decyzji nr A2 z dnia 12 czerwca 2009 r.; rażącym naruszeniu art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zw. z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Zdaniem skarżącej skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna, co uzasadnia jej przyjęcie do rozpoznania. Oczywista zasadność skargi polega na:

1. dopuszczeniu się przez Sąd Apelacyjny w (...) rażącego naruszenia przepisów postępowania tj. art. 467 § 4 k.p.c. w zw. z art. 467 § 2 k.p.c., art. 468 k.p.c., 471 k.p.c., 477¹³ k.p.c. z zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 207 k.p.c., 217 k.p.c., 229 k.p.c., 230 k.p.c., art. 3 k.p.c., art. 5 k.p.c., art. 244 k.p.c., art. 5 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w zw. z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych polegającego na uznaniu, że Sąd Okręgowy w J. prawidłowo i na podstawie prawidłowej podstawy zarządził zwrot akt organowi rentowemu w celu wydania decyzji umożliwiającej wydanie rozstrzygnięcia w sprawie, wyręczając w tym inicjatywę organu, przez co naruszył w sposób rażący zasadę równouprawnienia stron oraz kontradiktoryjności;

2. dopuszczenie się przez Sąd Apelacyjny w (...) rażącego naruszenia przepisów proceduralno/materialnych tj. art. 5, art. 16 w zw. z art. 14 i 15 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w zw. z

decyzją nr A1 z dnia 13 czerwca 2009 r. w zw. z art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w wyniku uznania, że w niniejszej sprawie organ rentowy nie miał obowiązku przeprowadzenia postępowania dialogu i koncyliacji, w sytuacji, gdy konieczność jego przeprowadzenia nie była kwestionowana przez Sąd Okręgowy w J. , ani organ rentowy.

Skarżąca wskazała, że na gruncie rozpoznawanej sprawy ujawniła się konieczność rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych, a to udzielenie odpowiedzi (w tym zakresie ewentualne zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości ze stosownym zapytaniem):

1. czy instytucja państwa wysyłającego, która wystawiła formularz A1 jest uprawniona - z urzędu - bez wniosku właściwej instytucji państwa przyjmującego, o którym mowa w ust. 6 decyzji A1 z dnia 12 czerwca 2009 r., oraz porozumienia się z w/w instytucją - anulować/uchylić lub unieważnić wydane formularze;

2. czy anulowanie/uchylenie lub unieważnienie wydanych formularzy A1 jest nieograniczone w czasie, a jeżeli jest ograniczone w czasie, to do kiedy wydane formularze mogą być anulowane/uchylone lub unieważnione.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitością i

ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52; z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156). Dla stwierdzenia, że w sprawie tak rozumiana przesłanka wystąpiła, skarżąca powinna była wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy, a także powinna była przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jej zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, LEX nr 2508120). W rozpoznawanej sprawie wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, skarżąca przytoczyła jedynie dwa pierwsze zarzuty skargi, nie uzasadniając odrębnie, na czym polega rażące naruszenie wskazanych przez nią przepisów.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, Legalis 1508600; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, Legalis 1482401; z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15). Innymi słowy istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i

opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13). Skarżący ma zatem obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurystyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., I UK 252/17, LEX nr 2533238). W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, LEX nr 2499783). W rozpoznawanej sprawie skarżąca sformułowała zagadnienie prawne bez wskazania przepisu prawa, na gruncie którego się ono ujawniło, nie wskazała również stosownej argumentacji prawnej w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie.

Należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; z dnia 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527).

Na marginesie rozważań zasadne jest przytoczenie stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16 (LEX nr

2306376), w myśl którego wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem w żadnym państwie członkowskim. Natomiast, jeśli intencją zainteresowanego jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy wniosek o wydanie poświadczenia na formularzu A1, którego podstawę stanowi art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałyby być zastosowane. Z kolei wydanie tego poświadczenia będzie wiążące dla państwa miejsca zamieszkania przy ustaleniu ustawodawstwa właściwego tak długo, jak nie zostanie wycofane/unieważnione. W zależności zatem od swoich intencji, zainteresowany może poddać się procedurze koordynacyjnej angażującej wszystkie zainteresowane państwa członkowskie, w której niemożliwe jest podważanie co do meritum ich wspólnego porozumienia w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego (wystąpić w wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa właściwego), albo skorzystać z procedury umożliwiającej zakwestionowanie stanowiska państwa członkowskiego miejsca wykonywania pracy co do niepodlegania jego ustawodawstwu (wystąpić z wnioskiem o wydanie poświadczenia A1). Judykat ten stanowi odpowiedź na zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego, co sprawia, że nie można go w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznać za istotne.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.